

گاهشمار حیات طیبه امام موسی صدر

14 خرداد 1307: ولادت در محله چهار مردان شهر قم
مهر 1313 تا خرداد 1322: اتمام سیکل اول دبیرستان مقدمات دروس
حوزوی

1321: انتشار مقاله ای با عنوان «رنج تا کی؟» در روزنامه استوار
خرداد 1322 تا اسفند 1325: پایان دروس سطح حوزه، اخذ دیپلم ادبی
به صورت متفرقه

فروردین 1326 تا بهار 1333: حضور در دروس فلسفه و خارج فقه و
اصول حوزه علمیه قم

مهر 1329: آغاز به تحصیل در رشته حقوق در اقتصاد دانشگاه تهران
به عنوان نخستین دانشجوی روحانی

خرداد 1332: اخذ لیسانس حقوق در اقتصاد از دانشگاه تهران
بهار 1333 تا اردیبهشت 1334: ازدواج با خانم پروین خلیلی فرزند
شیخ عزیزالله، سفر به نجف جهت تکمیل تحصیلات، پیوستن به روزنامه
«جمعیه منتدی النشر» و عضویت در کادر علمی آن، حضور در دروس
فلسفه و خارج فقه و اصول حوزه نجف

اردیبهشت 1334 تا مهر 1335: حضور مجدد در دروس فلسفه و خارج فقه
و اصول حوزه قم

مهر 1335 تا مرداد 1337: حضور مجدد در دروس فلسفه و خارج فقه و
اصول حوزه نجف

مرداد 1337 تا آبان 1338: بازگشت به شهر قم، تصدی مدیریت مجله
مکتب اسلام و دبیرستان ملی صدر، تهیه طرحی برای اصلاح امور حوزه به
اتفاق دوستان همفکر

آبان 1338: هجرت به لبنان برای جانشینی علامه شرفالدین، آغاز
مطالعات گسترده به منظور ریشه یابی عوامل عقب ماندگی
اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی شیعیان لبنان

1340: تنظیم برنامه ای ضربتی جهت تامین نیازهای خانواده های بی
بضاعت، مبارزه با تکدی در شهر «صور»، ایراد سخنرانی در منزل آقای
نوید به دعوت انجمن اسلامی معلمین و شخص مهندس مهدی بازرگان و نیز
سخنرانی در کانون نشر حقایق اسلامی در مشهد به دعوت محمد تقی
شریعتی

1343: دعوت نهاد هم اندیشی لبنان از وی برای سخنرانی درباره
ساختار فرقه ای و ترکیب جمعیتی و گفتگوی پیروان ادیان و مذاهب

جهت همکاری او با این نهاد، تاسیس خانه دختران و مدرسه المهدی، تامین امنیت خمینی برای انتقال ایشان به عتبات عالیات،
1344: سفر به ایران و سخنرانی در شهرهای تهران، قم، کاشان، اصفهان و شیراز، درخواست از حکومت وقت لبنان جهت ایجاد مجلسی برای سازماندهی طایفه شیعه و پیگیری مسائل آن
1345: برگزاری کنفرانس مطبوعاتی جهت تبیین عوامل و نیازها برای ساماندهی وضعیت شیعیان لبنان، سخنرانی در دانشگاه آمریکایی بیروت، سفر به آفریقای غربی جهت آشنایی با لبنانی‌های مهاجر ساکن آن منطقه

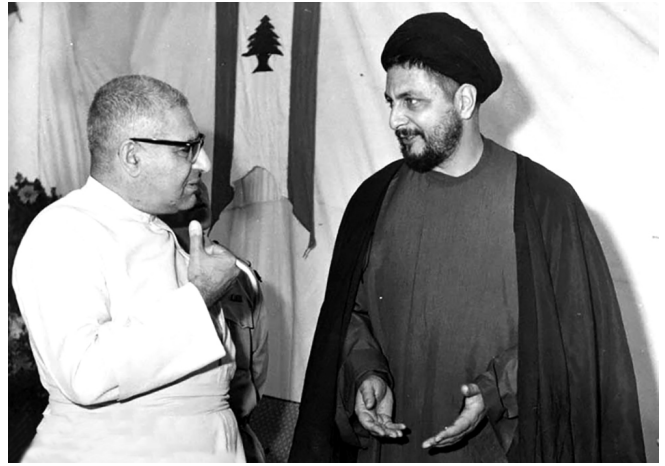
آبان 1338 تا مرداد 1345: فعالیت گسترده تشکیلاتی برای ساماندهی امور فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی شیعیان لبنان، پرچمداری حرکت گفتگوی ادیان

مرداد 1345: تظاهرات صدها هزار تن از شیعیان لبنان در بیعت با امام صدر

مرداد 1345 تا خرداد 1348: تلاش برای تأسیس مجلس اعلای شیعیان لبنان، آغاز حمایت‌های گسترده از سازمان مقاومت فلسطین
1347: عضویت در مرکز اسلام شناسی استراسبورگ و تمهید مقدمات انتشار آثار ارزشمندی چون «مغز متفکر جهان شیعه»، نوشتن مقدمه بر کتاب فاطمه الزهرا و ترفی غمد

1 خرداد 1348: تأسیس مجلس اعلای شیعیان لبنان، برگزیده شدن به ریاست آن مجلس، صدور بیانیه ای خطاب به مسلمانان در محکومیت به اتش کشیدن مسجد الاقصی، گفتگو با دولت وقت لبنان جهت اجرای پروژه های زیر بنایی در قبال مناطق شیعه نشین، دیدار با جمال عبدالناصر به منظور یک پارچه سازی تلاش ها برای مقابله با اسرائیل و آزاد سازی فلسطین

1349: گردآوردن رهبران مذهبی مسلمان و مسیحیان جنوب لبنان برای چاره اندیشی در برابر تجاوزات اسرائیل
خرداد 1348 تا بهمن 1352: درخواست از دولت لبنان برای رفع محرومیت، انجام اصلاحات اجتماعی، مقابله با تجاوزات اسرائیل و حمایت از سازمان مقاومت فلسطین

1350: گفتگو با محمدرضا شاه پهلوی برای آزادی زندانیان سیاسی از جمله هاشمی رفسنجانی، دادن درخواست برای تامین تجهیزات دفاعی جدید و افزایش پناهگاه ها ، ارائه مقاله ای با عنوان «اسلام، ارزش ها و مفاهیم انسانی»

1351: پاشیده شدن اولین بذرهای مقاومت لبنان در پی اشغال دو روستای لبنان به دست سربازان اسرائیلی ، ارسال تلگراف به رهبران دینی و مذهبی جهان، و فراخواندن آنها به واکنش در برابر تجاوزات اسرائیل

1352: سفر به الجزایر جهت شرکت در همایش اندیشه اسلامی ، شکل گیری جنبش محرومان به رهبری موسی صدر

1353: سفر به پاریس جهت شرکت در «کنفرانس صلح» ، ایراد نمودن خطبه های عید موعظه روزه در کلیسای بیروت

1352 تا فروردین 1354: رهبری مبارزات گسترده مردمی علیه دولت سلیمان فرنجه در قالب حرکت محرومین، آغاز دوره های پنهانی آموزش نظامی جوانان شیعه برای مقابله با تجاوزات اسرائیل به جنوب لبنان

1354: آغاز جنگ داخلی دو ساله لبنان، برگزیده شدن مجدد به ریاست مجلس اعلای اسلامی شیعیان، تلاش جهت پایان دادن به بحران جنگ داخلی، ارائه مقاله ای با عنوان «عدالت اقتصادی رو اجتماعی در اسلام و اوضاع کنونی امت اسلامی»

1354 تا مهر 1355: پرچمداری تلاشهای ملی و عربی برای پایان دادن به جنگ داخلی و جلوگیری از تقسیم لبنان، تلاش برای نزدیک کردن دیدگاه های رهبران سوریه و فلسطین و پیوند دادن آنها، تأسیس جناح نظامی حرکت محرومین، موسوم به افواج المقاومة اللبنانية (امل) برای مقابله با تجاوزات اسرائیل به جنوب لبنان مخالفت با طرح سکولاریزاسیون، بازگرداندن آرامش به لبنان با اعزام نیروهای سوری ، برپایی کنفرانس سران عرب در ریاض

- مهر 1355:** برپایی کنفرانس سران عرب در ریاض، پایان جنگ داخلی لبنان
- 1356:** افشای طرح سازشکارانه توطین پناهندگان فلسطینی در جنوب لبنان و عدم تحقق آن/ اقامه نماز تدفین و برگزاری مراسم چهلم درگذشت دکتر علی شریعتی
- 1357:** فرستادن لوسین ژرژنماینده لوموند به نجف برای انجام اولین مصاحبه بین المللی با آیت الله خمینی جهت آشنایی افکار عمومی جهانیان با انقلاب اسلامی/ معرفی آیت الله خمینی به عنوان تنها رهبر انقلاب اسلامی با انتشار مقاله «ندای پیامبران»
- 3 شهریور 1357:** سفر به لیبی به پیشنهاد بومدین رئیس جمهور الجزایر و در پاسخ به دعوت رسمی معمر قذافی رهبر لیبی
- 9 شهریور 1357:** رؤیت امام موسی صدر و دو همراه وی برای آخرین بار در حال عزیمت از هتل برای ملاقات با قذافی
- 11 شهریور 1357:** آغاز تلاشها برای آگاهی از سرنوشت امام موسی صدر
- 15 شهریور 1357:** تماس مجلس اعلای شیعیان با سفارت لیبی و پاسخ این سفارت مبنی بر اینکه امام مهمان لیبی است و دلیلی برای نگرانی وجود ندارد
- 17 شهریور 1357:** تماس مجلس اعلای شیعیان با هتل الشاطیء طرابلس، محل استقرار امام و درخواست توضیح
- 19 شهریور 1357:** مجلس اعلای شیعیان موضوع ربودن امام را با نخست وزیر لبنان در میان میگذارد و نخست وزیر همان روز کاردار لیبی را احضار می کند
- 20 شهریور 1357:** ادعای کاردار لیبی مبنی بر اینکه امام و دو همراهش عصر روز 9 شهریور 1357 لیبی را به قصد ایتالیا ترک کرده اند
- 21 شهریور 1357:** تلگراف امام خمینی به یاسر عرفات برای روشن شدن وضعیت امام صدر
- 22 شهریور 1357:** اعزام هیأت تحقیق امنیتی - سیاسی لبنان به لیبی و ایتالیا. لیبی به این هیأت اجازه ورود به خاک لیبی را نداد
- 22 شهریور 1357:** آغاز تحقیقات دستگاه قضایی ایتالیا
- 26 شهریور 1357:** بیانیه رسمی لیبی مبنی بر سفر امام صدر به ایتالیا و تناقضات فراوان این بیانیه
- 30 شهریور 1357:** اجتماع عظیم لبنانیها در سوریه، محل برگزاری کنفرانس 5 کشور عربی. برای وادار کردن قذافی به آزاد ساختن امام موسی صدر
- 1 مهر 1357:** تلگراف امام خمینی به حافظ اسد برای پیگیری قضیه امام صدر

- 10 آبان 1357: اعلام نتیجه تحقیقات هیأت لبنانی مبنی بر اینکه امام و دو همراهش خاک لیبی را ترک نکرده‌اند
- 17 اسفند 1357: ردّ درخواست هیأت لیبیایی از سوی امام خمینی برای آمدن قذافی به تهران
- 29 اردیبهشت 1358: اعلام رسمی تحقیقات دستگاه قضایی ایتالیا مبنی بر اینکه حتی یک دلیل هم وجود ندارد که ثابت کند امام موسی صدر لیبی را ترک کرده است
- بهمن 1358: درخواست لیبی برای تحقیقات دوباره دستگاه قضایی ایتالیا
- 8 بهمن 1359: انتشار تحقیقات دادگاه تجدیدنظر ایتالیا مبنی بر عدم ورود امام موسی صدر به ایتالیا و اعلام اینکه تحقیقات امنیتی لیبی متقلبانه بوده است
- 15 بهمن 1359: لبنان ربودن امام موسی صدر و دو همراهش را تجاوز به امنیت ملی لبنان دانست
- 27 آبان 1365: قاضی لبنانی پرونده اعلام کرد که ربودن امام صدر و دو همراهش در داخل خاک لیبی صورت پذیرفته است
- خرداد 1378: تأکید مقام معظم رهبری مبنی بر پیگیری قضیه ربودن امام موسی صدر و اهتمام مسئولین و فعالان حقوق بشر به این مسأله
- 1 خرداد 1380: تقدیم شکایات فرزند امام موسی صدر و همسران شیخ محمد یعقوب و عباس بدرالدین به شورای عالی قضایی لبنان
- 10 شهریور 1381: اعتراف ضمنی قذافی به ربوده شدن امام صدر در خاک لیبی
- 12 مرداد 1383: احضار 17 تن از سران لیبی از جمله معمر قذافی به دادگاه لبنان
- 10 آبان 1383: تشکیل کمیته ویژه پیگیری سرنوشت امام موسی صدر در مجلس شورای اسلامی
- 26 اسفند 1383: امضای سند پیگیری قضیه امام موسی صدر توسط 150 تن از نمایندگان مجلس شورای اسلامی
- اسفند 1383: انتشار نامه سرگشاده 199 تن از مراجع، روحانیون، نمایندگان مجلس، فعالان سیاسی، هنرمندان و نویسندگان کشور برای پیگیری قضیه امام صدر

رژیم لیبی در 27 شهریور 1357 و به دنبال اعتراض مردم لبنان، حوزه های علمیه و مردم منطقه، با انتشار بیانیه ای رسماً اعلام نمود که امام موسی صدر و دو همراه ایشان با پرواز 881 مورخ 9 شهریور

هواپیمایی آلیتالیا، طرابلس را به مقصد رم ترک کرده اند. دستگاه ها قضایی دولت های لبنان و ایتالیا و همچنین تحقیقات انجام شده از سوی واتیکان ادعای لیبی را مبنی بر خروج صدر از کشور را رسماً تکذیب می کند.

مجموعه اطلاعات آشکار و پنهانی که طی چهار دهه پیش به دست آمده گواه آنند که موسی صدر هرگز خاک لیبی را ترک نگفته. به علاوه نه صدر و نه هیچ یک از همراهانش در سفر لیبی تماسی با خانواده خود نداشتند و خبری از حضور او در لیبی در نشریات منتشر نشد.

حسنی مبارک، در مارس 2012 در روزنامه «روز الیوسف» مدعی شد سرهنگ قذافی، سید موسی صدر را در لیبی پس از یک مشاجره کشته است او در یادداشت های خود می نویسد:

قذافی سید موسی صدر را به شام دعوت کرد و در آن هنگام نوار صوتی ای برای وی پخش کرد که از مصر به دست وی رسیده بود. پس از مشاجره کلامی بین آن دو قذافی به سربازانش دستور ضرب و شتم آنها را می دهد و سپس دستور کشتن فوری او را صادر می کند.

سایت آینده نیز به نقل از دکتر کنی نوشت که او از سوی محمد رضا شاه مامور پیگیری موسی صدر بوده ولیکن در ملاقاتی انور سادات به او می گوید که به دلیل دیوانه بودن قذافی، سرویس اطلاعاتی مصر بر لیبی تسلط دارد و سید موسی صدر نیز با توجه به این اطلاعات به دستور قذافی اعدام شده و جسد او نیز در یک بلوک بتونی به قعر اقیانوس فرستاده شد.

با این حال از سرنوشت قطعی ایشان اطلاعات دقیقی در دست نیست.